

BREXIT, GREXIT ТА ІНШІ EXITI. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ (НА МАТЕРІАЛАХ УКРАЇНО- ТА РОСІЙСЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАНЬ)

У статті проаналізовано особливості освоєння англомовних запозичень українською та російською мовами, пов'язаних з актуальними політичними процесами в країнах Європейського Союзу, насамперед з виходом Великобританії з ЄС (так званий *Brexit*), з можливим виходом Греції – *Grexit* та інших країн (насамперед, Франції – *Frexit*, Нідерландів – *Nexit*), які останнього часу активно дискутуються в засобах масової інформації. На матеріалах інтернет-джерел проаналізовано процеси адаптації цих неологізмів мовами-реципієнтами на фонетичному, графемно-орфографічному, морфемному, граматичному та лексико-семантичному рівнях.

Ключові слова: українська мова, російська мова, англійська мова, запозичення, екстралінвальні чинники, неологізм, мова-джерело, мова-реципієнт.

Одна з тем, яка чи не щодня обговорюється в засобах масової інформації Великобританії – це вихід країни з Європейського Союзу. Зрозуміло, що актуальність цього процесу, який після референдуму у липні 2016 року з можливості став реальністю, не може оминати увагу громадськості й у інших країнах. Українські та російські мас-медіа також регулярно висвітлюють і полемізують на цю тему.

Дискусії навколо членства Великобританії у ЄС, ще у момент зародження ідеї референдуму, призвели не тільки до нової політичної ситуації, а й до виникнення нового поняття, неологізму *Brexit*, який у 2016 році потрапив до Оксфордського словника (OED). Утворений шляхом поєднання двох слів «British (or Britain)» та «exit», він дефінується як «The withdrawal of the United Kingdom from the European Union» [*Brexit*/OED]. Цей неологізм був створений за аналогією до іншого слова – *Grexit*, утвореного від слів «Greek (or Greece)» та «exit», яке, до речі, теж зафіксовано у OED, і трактується як «the potential withdrawal of Greece from the eurozone» [*Grexit*/OED]. За таким принципом напередодні виборів у Франції та Нідерландах виникли такі неологізми як *Frexit* та, відповідно, *Nexit*, які, на відміну від двох попередніх, не зафіксовані у жодному словнику. Незважаючи на цей факт, вони набули поширення у засобах масової інформації, зокрема України та Росії.

Мета статті полягає в дослідженні рівня адаптації вищезгаданих неологізмів у російській та українській мовах, порівняння ступеня засвоєння цих понять у двох споріднених мовах на матеріалах, доступних у інтернет-мережі.

Керуючись актуальністю теми, спочатку розглянемо процеси входження запозичення *Brexit* в українську та російську мови. Стосовно року виникнення терміна в англійській мові, яка у цьому випадку є мовою-джерелом, існують деякі відмінності. Якщо OED подає дату виникнення неологізму 2012 рік [*Brexit*/OED], то у коментарі до відповідної словникової статті у Collins English Dictionary online зазначений 2013 рік [*Brexit*/Collins]. Але важливішим є те, що цей неологізм неймовірно швидко здобув поширення, перетворившись на загальноновживаний термін (про що може свідчити численна кількість інтернет-блогів та форумів, присвячених обговоренню цієї реалії), а завдяки своїй лаконічності він на сьогодні є більш поширеним, ніж його описовий зворот «withdrawal of the United Kingdom». Це підкреслює і головний редактор OED Грег Лейланд: «The speed with which it [*Brexit*] became widely used and recognized was impressive, fuelled by the fact it filled an empty space in our language, and the growing importance of the phenomenon it described. Foreign language newspapers used it on their front pages to report on the referendum, knowing that readers in Italian, French, and Polish would understand. By late 2016 it was a global word» [Leylan, 2016].

Що стосується української та російської мов, то свій шлях входження до них *Brexit* розпочав саме у своєму графічному відображенні латиницею, тобто у графіці мови-джерела. Слід зазначити, що в обох мовах-реципієнтах зустрічається написання цього слова латиницею в лапках і без них, записаних як великою, так і малою літерою. Останнє вже на цьому початковому етапі адаптації свідчить про перехід цього запозиченого іменника із

розряду власної назви до загальної. Сьогодні це слово графічно найчастіше передається кирилицею, хоча вищезазначені форми вживаються теж латиницею³. Однак тут спостерігається ще більша варіативність написання цього слова. Крім варіацій написання з великої/малої букви, в лапках/без лапок в україномовних матеріалах паралельно існують такі форми як *брексит* /*брекзит*, *брексіт* /*брекзіт*; у російськомовних *брексит* /*брекзит*, *брэксит* /*брэкзит*. Таку розбіжність написання можна пояснити по-різному. Вирішальним є те, що було взято за основу: транскрибування чи транслітерація.

Використання транслітерації відповідно до діючої норми призвело до виникнення форм *брексіт* (укр.) та *брексит* (рос.). Щодо транскрибування, то тут складність полягає у тому, що існує дві можливості вимови цього слова англійською, які подає OED: /'breksɪt/ та /'brɛgzɪt/[Brexit/OED]. Це виправдовувало б існування паралельних форм *брексит* /**брегзит* (укр.) та *брэксит* /**брэгзит* (рос.). В українській мові саме ці форми відповідають правилам орфографії та орфоєпії («правило дев'ятки»). Російські варіанти *брэксит* /**брэгзит* порушують орфографічні правила, які вимагають написання після приголосної на місці <э> – <е>⁴. В умовах існування такої варіативності одного слова доречно було звернутися до словників у пошуках слів з таким же елементом. На сьогодні зафіксовано тільки по одному такому слову в кожній з мов-реципієнтів: *екзит-пол* (укр.) та *экзитпол* (рос.), з однаковим значенням методу швидкого попереднього опитування (до офіційного підрахунку голосів) виборців на виході з виборчої дільниці. Існування поняття зі спільним елементом, зареєстроване у словниках, виправдовує (з урахування орфографічних правил) такі варіанти написання: *брекзит* (укр.) та *брекзит* (рос.)⁵. Багатоваріантність написання слова (передача слова латиницею чи кирилицею, коливання у написанні слова залежно від його транслітераційної чи транскрипційної передачі; відсутність/присутність лапок) дає привід стверджувати, що на графемно-орфографічному рівні воно перебуває на проміжному між початковим та поглибленим етапом освоєння й характеризується середнім ступенем адаптації⁶.

У той же час слово *брекзит* (укр.) / *брекзит* (рос.) вже встигло пройти шлях своєї граматичної адаптації. Ввійшовши до мов-реципієнтів як невідмінюваний іменник без морфологічної субституції (як в латинському, так і в кириличному варіанті написання), воно на новому мовному ґрунті з самого початку пристосувалося до категорії роду: такий формальний чинник як приголосний вкінці сприяла віднесенню цього субстантиву до чоловічого роду. Граматичне оформлення іншомовного слова продовжилося його переходом до категорії відмінюваних іменників 2-ї відміни. Треба зазначити, що відповідні закінчення *Brexit* отримав ще на етапі свого написання латиницею, тобто виникло гібридне написання *іншомовне вкраплення* + *українське/російське закінчення*: «Гінь Brexit'a не повинна падати на відносини України і ЄС».⁷

Таким чином цей іменник пройшов усі етапи засвоєння мовами-реципієнтами:

- 1) Невідмінюваний варіант у написанні латиницею, або вкраплення;
- 2) Невідмінюваний варіант у написанні кирилицею;
- 3) Відмінюваний варіант: а) гібридна форма «іншомовне вкраплення + українське/російське закінчення»; б) написання кирилицею.

Щодо категорії числа, то *брекзит* (укр.) / *брекзит* (рос.) є абстрактним субстантивом, який означає процес, що дає підставу віднести його до іменників *singularia tantum*. Але у мережі трапляються випадки вживання цього слова у множині, хоча тут можна вказати на зміну стилістичного забарвлення слова й узагальнення цього поняття: «І так ситуація

³ Трапляються також випадки, коли в одній статті вжиті обидва варіанти написання цього поняття: латиницею та кирилицею.

⁴ Див. Лопатин 2009, с. 19-21. Хоча, треба зазначити, що в російській мові англійська фонема /ε/ може мати варіативне відтворення: порів. *бенди*, *бэнди*[ТСИС, с. 122].

⁵ Саме ці варіанти будуть вживатися у подальшому у цій статті.

⁶ У даній статті для аналізу етапу освоєння та ступені адаптації запозичення використовується метадика, запропонована Л. М. Архипенко (2008).

⁷ URL: <http://ua.interfax.com.ua/news/political/435840.html> (дата звертання: 15.09.2017).

непростая, "брекзиты" проходят, экономика ЕС страдает от нестабильности, турбулентности»⁸.

У невідмінюваній формі *брекзит* (укр.) / *брекзит* (рос.) вживається у пре- чи постпозиції в атрибутивній конструкції, у якій, однак, цей субстантив втрачає свою іменниковість (*существительность* за термінологією М. В. Панова (1999): наприклад, «брексит синдром / BREXIT-СИНДРОМ» (рос.). У подібних конструкціях запозичений неологізм з граматичної точки зору наближається до прикметника. Маринова, погоджуючись з точкою зору О. О. Реформаторського та М. В. Панова, розглядає перший компонент таких конструкцій як іменник у ролі аналітичного (незмінного) прикметника [Маринова, 2008, с. 219, 221-234].⁹ Цікаво, що така конструкція виявилася досить плідною, особливо на російськомовних сайтах. Тут спостерігається вихід терміну *брекзит* (рос.) зі сфери соціально-політичної лексики і перехід його у культурну, напр., у лексику кінематографа. Так останнім часом багато уваги приділяється «брэкзит-кинематографу» (рос.). Під цим поняттям мається на увазі «волна в голлівудском кино последних нескольких лет, которая воспеваает добрую старую Англию, её традиции, мужество и джентельменство, обыгрывает имперские символы и мифы о тайном британском всемогуществе».¹⁰ Послугуючись цим «терміном» автор статті називає і новий фільм «Трансформери: Останній лицар» (2017, реж.: Майкл Бейн) «Брэкзит трансформеры» (там само), який він і відносить до «брэкзит-кинематографа» (рос.). Треба зазначити, що подібне лексичне утворення в англійських ресурсах не було виявлено упродовж червня 2017 року. Тільки в липні 2017 з виходом на екрани фільму Крістофера Нолана «Дюнкерк» з'являється поняття «(first) Brexit Movie».¹¹ Але тут, на відміну від російської дефініції, не йдеться про жодне узагальнення чи тенденцію у кінематографі. Цей факт дає підставу говорити про перехід до глибокого етапу адаптації російською мовою слова *брекзит* (рос.), коли запозичення стає основою для неологізмів, які створюються вже на ґрунті мови-реципієнта.

Що стосується словотвірного потенціалу *Brexit* мові-джерелі, то він не є високим. Найчастіше *Brexit* виступає саме у ролі аналітичного прикметника у словосполученнях типу: «Brexit referendum», «Brexit negotiations». У 2016 році на звання «Слово року» претендував іменник, утворений суфіксальним способом за допомогою суфіксу *-er brexiter* – тобто, прихильник виходу Великобританії з ЕС. Цей субстантив з'являється й на україно- та російськомовних сайтах, але тільки у повідомленнях про результати вищезгаданого конкурсу: *брекзітер* (укр.) / *брезітер* (рос.), і хоча тут можна говорити теж про запозичення, рівень його адаптації в мовах-реципієнтах залишається низьким. Інші словотворення на зразок прикметника *brexitish* є поодинокими явищами у мережі. На нинішньому етапі *брекзит* (укр.) / *брекзит* (рос.) в обох мовах-реципієнтах демонструє свій словотвірний потенціал, хоча з різним рівнем інтенсивності. В російській мові від цього іменника за допомогою словотвірного суфіксу *-н-* (суфіксальний спосіб творення) був утворений прикметник *брекзитный* (рос.). На україномовних сайтах можна знайти тільки поодинокі випадки вживання прикметника у двох варіантах: утворений за допомогою суфіксу *-н-* *брекзитний* та суфіксу *-ов-* *брекзитовий*. Саме до останнього варіанту прикметника може приєднуватися префікс *пост-* / *після-*: *пост-* / *після-* *брекзитова Британія*. На російськомовних сайтах прикметник *брекзитный* вже набув широкого вжитку. До того ж, він став основою для утворення подальших форм, так за допомогою префіксів *до-* та *пост-* (префіксально-суфіксальний спосіб творення) з'явилися *до-* *брекзитный* та *пост-* *брекзитный* (рос.). Також у субстандарті (на російськомовних блогах та форумах) були виявлені дієслова,

⁸URL: <http://www.tvc.ru/news/show/id/95233> (дата звертання: 15.09.2017).

⁹Існує й інший підхід до таких конструкцій, який розглядає їх як композити: «сложносоставное слово с неизменяемым первым компонентом» (Н. А. Никитина), «сложносоставное слово с нулевым интерфиксом» чи «компози́та без соединительной гласной» (Е. И. Голованова) [Маринова, 2008, с. 218].

¹⁰URL: https://tsargrad.tv/articles/brjekzit-transformery_70842 (дата звертання: 17.09.2017).

¹¹URL: <http://www.thestranger.com/slog/2017/07/31/25319934/dunkirk-the-first-brexit-movie-in-the-history-of-cinema> (дата звертання: 17.09.2017).

утворені за допомогою суфіксів *-овать-* та *-нуть-* (суфіксальний спосіб творення) *брекситовать, брекситнуть* (рос.), а також іменники, утворенні за допомогою осново складання *брекситология, брекситомания*(рос.).

Отже можна стверджувати, що, на відміну від української мови, деривативна активність слова *брекзит* (рос.) у системі російської мови значно вища. Словотвірна адаптація в цьому випадку має пришвидшений характер, про що свідчить інтенсивне набуття цього іноземного слова статусу твірної основи на національному мовному ґрунті.

Але якщо на рівні словотвору українська мова ще повністю не адаптувала нове запозичення, то на іншому рівні обидві мови-реципієнти демонструють ідентичний потенціал, а саме участь неологізму у фразеологічній деривації. В інтернет-мережі можна знайти такі вже усталені фразеологічні одиниці, як: *м'який брекзит, жорсткий /суворий /важкий брекзит* (укр.) та *мягкий брекзит, суровый / жесткий брекзит* (рос.). Спостерігаючи ці стилістичні явища, можна погодитися з Мариною, яка стверджує, що «сам факт того, що іноязычний неологизм начинает активно употребляется в составе фразеологизма, свидетельствует о его полноценном функционировании в заимствующем языке» [Маринова, 2008, с.405].

Що ж стосується прототипу¹² усіх «екзитових» неологізмів – *грекзиту*, то його розповсюдження в мережі значно менше, хоча, як було зазначено раніше, це слово вже включене в ОЕД. На графічному рівні, подібно до ситуації з *брекзитом*, існує варіативність у передачі цього слова кирилицею *грексит / грексит / грекзит / грексит* (укр.) та *грексит / грекзит* (рос.). Можна зустріти написання з великої літери, в лапках чи без них (цестосується й уживання цього неологізму латиницею в україно- та російськомовних текстах). Слово вживається як іменник чоловічого роду, в більшості випадків відмінюється (хоча можна зустріти і варіанти його вживання як невідмінюваного іменника). Під час дослідження не було виявлено випадків його дериваційної активності (словотвірної чи фразеологічної).

Відмічаємо схожість у функціонуванні інших «екзитів», які не включені до словників: можливий вихід Франції з ЕС – *Фреxit* та Нідерландів – *Неxit*. Ці слова з'явилися у мережі під час передвиборчих кампаній у країнах і вживалися передусім щодо планів лідерів крайньоправих популістських партій Марин Ле Пен та Геерта Вільдерса. Після їхньої поразки неологізми втратили свою актуальність і сьогодні трапляються рідко. Можна припустити, що розповсюдження поняття *брекзит* призвело до того, що неологізми *фрекзит* та *некзит* як в українській, так і в російській мові на графемно-орфографічному та граматичному рівнях пройшли подібний етап адаптації. Як і субстантив *грекзит*, вони не демонструють дериваційної активності.

На російськомовних форумах та блогах трапляються поодинокі випадки вживання також інших *ЕХІТів*: *Секзит / Сexit* (можливий вихід Швеції з ЕС), *Декзит* (Данії), *Гермксит* (Німеччини). В україномовних матеріалах подібні запозичення не були виявлені.

Дослідження показало, що екстралінгвальні чинники є визначальними у ступені адаптації того чи того запозичення. Соціально-політичні реалії впливають як на лексику мови-джерела, так і на лексику мов-реципієнтів. У нашому випадку той факт, що *брекзит* та пов'язані з ним процеси із категорії можливого перейшов у категорію реального, спричинило стрімкий процес розвитку й адаптації цього поняття у російській та українській мовах. І хоча на рівні словотвору російська мова є продуктивнішою, про що свідчать утворення прикметників та дієслів від іменника *брекзит* та їх активне вживання, на всіх інших рівнях обидві мови-реципієнти виявляють диференційні ознаки поглибленого етапу освоєння цього англіцизму, який характеризується рівнем адаптації вище середнього.

Щодо інших *ЕХІТів*, проведене дослідження показало, що вони вживаються в мовах-реципієнтах із значно меншою частотністю і, залишившись на початковому етапі засвоєння, демонструють низький рівень адаптації.

¹²ОЕД зазначає, що слово *Brexit* було утворено за аналогією до вже існуючого поняття *Grexit* [Brexit/OED].

Отримані результати дають підстави очікувати, що лексема *брекзит* (укр.) / *брекзит* (рос.) (у цьому чи іншому графічному відображенні) з'явиться в українських та російських тлумачних словниках іноземних слів, чого не можна сказати про інші розглянуті у цій статті приклади. Звичайно, зміни у політиці країн Європейського Союзу можуть призвести до активізації процесів адаптації цих понять або до появи нових, утворених за принципом аналогії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архипенко, Л. М. Етапи і ступені адаптації іноземовних лексичних запозичень в українській мові (на матеріалах англіцизмів у пресі кінця XX – початку XXI ст.). Харків: Вид. ХРЕУ, 2008. – 168 с.
2. Лелека, Т. О. Особливості англоамериканських запозичень в українській та російських мовах початку XXI сторіччя на тлі процесу контактування мов (на матеріалі словників та мови ЗМІ). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 164 с.
3. Лопатин, В. В. (ред.). Правила русской орфографии и пунктуации. Полный академический справочник. М.: АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2009. – 432 с.
4. Маринова, Е. В. Иноязычные слова в русской речи конца XX – начала XXI в.: проблемы освоения и функционирования. М.: ООО «Издательство ЭЛПИС», 2008. – 495 с.
5. Панов, М. В. Позиционная морфология русского языка. М.: Наука, языки русской культуры, 1999. – 275 с.
6. Leylan, C. (2016). Releasenotes: LexicographicalBrexit: intheOED // OED Online. URL: <http://public.oed.com/the-oed-today/recent-updates-to-the-oed/december-2016-update/release-notes-lexicographical-Brexit-in-the-oed/> (дата звертання: 15.09.2017).
7. ТСИС. Бенди // Л. П. Крысин. Толковый словарь иноязычных слов. – 2-е изд. – М.: Рус. яз., 2000. С. 122.
8. *Brexit/Collins.Brexit* // Collins Online Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/brexit> (дата звертання: 15.09.2017).
9. *Brexit/OED.Brexit* // English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/brexit> (дата звертання: 15.09.2017).
10. *Grexit/OED.Grexit* // English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/grexit> (дата звертання: 15.09.2017).

REFERENCES

1. Archipenko, L. M. Etapy i stupeni adaptacii inshomovnyh leksychnyx zapozyichen' v ukrayins'kij movi (na materialax anglicyzmiv u presi kinczya XX – pochatku XXI st.). Charkiv: Vyd. XNEU, 2008. – 168 p.
2. Leleka, T. O. Osoblyvosti angloamerykans'kyx zapozyichen' v ukrayins'kij ta rosij's'kyx movax pochatku XXI storichya na tli proczesu kontaktuvannya mov (na materiali slovnykiv ta movy ZMI). Kirovograd: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2008. – 164 p.
3. Leylan, C. (2016). Releasenotes: Lexicographical Brexit: in the OED // OED Online. URL: <http://public.oed.com/the-oed-today/recent-updates-to-the-oed/december-2016-update/release-notes-lexicographical-Brexit-in-the-oed/> (Access: 15.09.2017).
4. Lopatin V. V. (red.). Pravila russkoj orfografii i punktuaczii. Polnyj akademicheskij spravocchnik. M. : AST-PRESSKNIGA, 2008. – 432 p.
5. Marinova, E. V. Inoyazychnye slova v russkoj rechi konca XX – nachala XXI v.: problemy osvoeniya i funkcionirovaniya. M. :OOO «Izdatel'stvoELIPS», 2008. – 495 p.
6. Panov, M. V. Poziczionnaya morfologiya russkogo yazyka. M.: Nauka, Yazyki russkoj kul'tury, 1999. – 275 p.
7. TSIS. Bendi // L. P. Krysin. Tolkovyj slovar' inoyazychnyx slov. – 2-e izd. – M.: Rus. yaz., 2000. P. 122.
8. *Brexit/Collins.Brexit* // Collins Online Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/brexit> (Access: 15.09.2017).
9. *Brexit/OED.Brexit* // English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/brexit> (Access: 15.09.2017).
10. *Grexit/OED.Grexit* // English Oxford Living Dictionaries. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/grexit> (Access: 15.09.2017).

The article focuses on the specifics of the development of English-language borrowings in the Ukrainian and Russian languages with regard to the actual political processes in the countries of the European Union, especially with regard to the withdrawal of the United Kingdom from the European Union, the so-called Brexit and the potential withdrawal of Greece – Grexit and other countries (foremost, France – Frexit, Netherlands – Nexit), which have been actively debated in the media in the past few years.

Using material found on the Internet, this paper presents an analysis of the adaptation process of these borrowings-neologisms by languages-recipients at a phonological, grapheme-orthographical, morphological, grammatical and lexical-semantic.

Keywords: Ukrainian language, Russian language, English language, borrowing word, neologism, extralinguistic factors, language-resource, language-recipient.

УДК 811,161.2'367.335'37

Рула Н.В.

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ТИПОЛОГІЯ СКЛАДНОСУРЯДНИХ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті укладено аспекти семантико-синтаксичної організації складносурядних речень, акцентовано на ролі сполучників у вираженні типів семантико-синтаксичних відношень. Обґрунтовано поділ складносурядних речень на три групи: конструкції з семантичними сполучниками, з асемантичними сполучниками, безсполучникові складносурядні речення. У межах кожної з груп розглянуто семантичні різновиди.

Ключові слова: складносурядне речення, семантико-синтаксична взаємозалежність, семантичний сполучник, асемантичний сполучник, безсполучникове складносурядне речення.

Постановка проблеми в контексті сучасної лінгвістики. У традиційних граматичних розвідках, присвячених дослідженню складносурядних конструкцій в українській мові, відсутнє чітке розмежування аспектів вивчення речення як основної синтаксичної одиниці, а саме: формально-синтаксичного, семантико-синтаксичного та комунікативного. Ще з часів російської граматики М. Греча, а також українських граматик С. Смаль-Стоцького та Ф. Гартнера, І. Нечуя-Левицького, В. Сімовича, О. Синявського та інших за класифікації складносурядних речень було зацентовано на змістових відношеннях між предикативними частинами. Аналогічний принцип класифікації спостерігаємо й у інших слов'янських граматиках. До 90-х років ХХ сторіччя в українському мовознавстві був усталеним поділ усіх складносурядних конструкцій на єднальні, протиставні та розділові відповідно до типу сполучника між поєднуваними складниками речення. Згодом у межах цієї класифікації додали інші типи складносурядних конструкцій: градаційні [1; 7; 11], пояснювальні [7], приєднувальні [1; 3], пояснювально-приєднувальні [3]. А. Загнітко такі розбіжності в граматичних працях за аналізу досліджуваних речень пояснює неадекватністю смислового ядра, що виступає основою класифікації [3, 340]. Прихильники класичного синтаксису оминають увагою структурні особливості різних типів складносурядних речень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із появою функційно-категорійної граматики змінюється підхід до вивчення складних речень загалом і складносурядних зокрема. І. Вихованець, який стоїть у витоків функційної теорії, з метою «переборення граматичної традиції щодо нерозрізнення окремих формальних характерних відмінностей між класами складносурядних речень» пропонує розглядати конструкції відкритої та закритої структур [1, 289]. Такі типи стосуються не тільки власне формальних ознак складносурядної конструкції, але й семантичних характеристик.

Із позицій синтаксису залежностей розглядає складносурядні речення Т. Масицька, пропонуючи за розгляду цих конструкцій використовувати нові поняття – «формально-синтаксична взаємозалежність» та «семантико-синтаксична взаємозалежність». Дослідниця зазначає, що «семантико-синтаксичну залежність компонентів в складних конструкціях експлікують сполучники й сполучні слова» [4, 30]. Т. Масицька виділяє в реченнях із семантичними сполучниками зіставну, протиставну, розділову, приєднувальну, градаційну та обмежувальну семантику, а в конструкціях із асемантичними сполучниками – темпорально-темпоральну, причиново-наслідкову або умовно-наслідкову семантику [4].

У типологію семантико-синтаксичних взаємозалежностей предикативних частин складносурядних речень Т. Масицької вносить певні корективи Р. Христіанінова. Дослідниця